

SUKCESJA MIĘDZYPOKOLENIOWA

Fundacja rodzinna

– nowa instytucja w polskim prawie

22 maja 2023 r. weszła w życie długo wyczekiwana przez właścicieli firm rodzinnych ustawa o fundacjach rodzinnych. Ustawa wprowadziła do polskiego porządku prawnego zupełnie nową instytucję. Ustawowe rozwiązania regulują m.in. organizację i funkcjonowanie fundacji rodzinnej, w tym prawa i obowiązki fundatora oraz beneficjenta, zasady powoływania organów czy kwestie podatkowe. Fundacje rodzinne to realne zabezpieczenie integralności majątku rodzinnego.

Fundacja rodzinna jest osobą prawną, utworzoną w celu gromadzenia mienia, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów – zgodnie z wolą fundatora określoną w statucie. Powołanie fundacji rodzinnej w Polsce, niewątpliwie stanowi atrakcyjne rozwiązanie dla firm rodzinnych, zainteresowanych zarządzaniem swoim majątkiem oraz jego pomnażaniem, realizacją swoich wartości i celów,

a także ochroną interesów rodzinnych na przestrzeni pokoleń. Szczegółowy cel fundacji rodzinnej musi zostać wskazany w statucie. Fundacja rodzinna musi mieć siedzibę na terytorium Polski, żeby podlegać prawu polskiemu. Fundacja może zostać ustanowiona na czas określony lub na czas nieokreślony.

W ustawie określono, iż fundacja rodzinna musi posiadać fundusz założycielski, który wynosi co najmniej 100 000 złotych.

TEKST:

Paulina KOLOWCARadca prawny, doradca restrukturyzacyjny
Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców
Prawnych sp.k.

Jak utworzyć fundację rodzinną?

Fundatorem fundacji rodzinnej może być wyłącznie osoba fizyczna, posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która złoży oświadczenie o powołaniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie, który musi mieć formę aktu notarialnego. Fundacje rodzinna

będzie mogło utworzyć kilku fundatorów, w tym osoby niespokrewnione ze sobą. W przypadku utworzenia fundacji rodzinnej w testamencie, fundatorem będzie mogła być tylko jedna osoba.

Warunki formalne utworzenia fundacji rodzinnej wynikają wprost

z ustawy. Do powstania fundacji rodzinnej wymagane jest:

- złożenie przez fundatora oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie;
- ustalenie statutu;
- sporządzenie spisu mienia;

- ustanowienie organów fundacji rodzinnej wymaganych przez ustawę lub statut;
- wniesienie funduszu założycielskiego przed wpisaniem do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo wniesienie funduszu założycielskiego w terminie dwóch lat od dnia wpisania fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie;

- wpisanie do rejestru fundacji rodzinnych.
- Fundator wnosi do fundacji rodzinnej mienie na pokrycie funduszu założycielskiego o wartości określonej w statucie, nie niższej niż 100 000 zł.** Fundator może wnieść mienie zarówno w gotówce, jak i również wnosząc akcje, udziały spółki, nieruchomości czy ruchomości np. biżuterię, dzieła sztuki, maszyny czy samochody. Po wniesieniu pieniędzy lub rzeczy do fundacji rodzinnej, ich właścicielem staje się

fundacja. Bardzo ważną kwestią jest, iż w toku działania fundacja rodzinna nie może zwracać fundatorowi mienia wniesionego na pokrycie funduszu założycielskiego ani w całości, ani w części, chyba że ustawa stanowi inaczej. Z chwilą sporządzenia aktu notarialnego albo ogłoszenia testamentu powstaje fundacja rodzinna w organizacji. Natomiast osobowość prawną fundacja rodzinna uzyskuje z chwilą wpisania jej do rejestru fundacji rodzinnych; wpis ten ma charakter konstytutywny.

Statut fundacji rodzinnej

Statut stanowi najważniejszy dokument, na podstawie którego fundacja rodzinna funkcjonuje. Jest to akt, który reguluje działalność fundacji i jej organów, cel powołania fundacji, jej strukturę, zasady działania, zasady powoływania i odwoływania organów. W statucie można przyznawać uprawnienia do uzyskiwania wypłat przez określonych beneficjentów fundacji oraz określić sposób zarządzania majątkiem wniesionym do fundacji.

Zaplanowanie treści postanowień statutu ma ogromne znaczenie, ponieważ to od treści statutu będą uzależnione np. warunki uzyskania statusu beneficjenta czy otrzymywania wypłaty świadczeń przez beneficjentów, zasady zmiany statutu czy szczególne okoliczności rozwiązania

fundacji rodzinnej. Statut musi zostać sporządzony w formie aktu notarialnego, natomiast każda zmiana statutu staje się skuteczna w momencie wpisu w rejestrze fundacji rodzinnych.

Statut musi zawierać obligatoryjne postanowienia wynikające z ustawy m. in.:

- nazwę i siedzibę fundacji rodzinnej;
- szczegółowy cel fundacji rodzinnej;
- sposób określenia beneficjenta oraz zakres przysługujących mu uprawnień;
- zasady prowadzenia listy beneficjentów;
- czas trwania fundacji rodzinnej;
- zasady powoływania, odwoływania oraz uprawnienia i obowiązki członków organów;
- zasady reprezentacji fundacji ro-

dzinnej przez zarząd oraz przez inne organy w wypadkach wskazanych w ustawie;

- wskazanie co najmniej jednego beneficjenta uprawnionego do uczestnictwa w zgromadzeniu beneficjentów;
- zasady zmiany statutu;
- przeznaczenie majątku fundacji rodzinnej po jej rozwiązaniu, w tym określenie beneficjenta do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Fundacja będzie mogła prowadzić działalność gospodarczą, ale tylko w zakresie zarządzania majątkiem. Fundacja rodzinna może zatrudniać pracowników i tym samym zobowiązana będzie do procedowania zgodnie z przepisami kodeksu pracy.

Fundator jako filar fundacji rodzinnej

Zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy, założycielem fundacji rodzinnej, czyli fundatorem może zostać wyłącznie osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Fundatorem nie może być osoba prawna np. spółka kapitałowa. Fundatorem może zostać zarówno obywatel polski, jak i cudzoziemiec. Fundację rodziną może utworzyć więcej niż jedna osoba np. małżonkowie, rodzeństwo, ale także osoby zupełnie niespokrewnione. Jeżeli fundacja rodzinna zostanie ustanowiona przez więcej niż jednego fundatora, wówczas fundatorzy muszą razem wykonywać swoje uprawnienia, chyba że zostanie to uregulowane odmiennie w statucie.

Podstawowym obowiązkiem fundatora jest wniesienie mienia na pokrycie funduszu założycielskiego. Fundator nie odpowiada za zobowiązania majątkowe fundacji rodzinnej. Prawa i obowiązki fundatora są niezbywalne, jednak ustawa dopuszcza możliwość przekazania swoich uprawnień innej osobie – zakres ten powinien zostać uregulowany w statucie.

Beneficjenci. Krąg osób uprawnionych.

Beneficjenci to podmioty, które otrzymują od fundacji określone korzyści, składniki majątkowe – pieniądze, rzeczy lub prawa – albo na własność, albo do korzystania. Warunki przyznawania samych świadczeń beneficjentom, w tym ich wysokość można uzależnić od spełnienia określonych warunków np. ukończenia 18 roku życia, ukończenia szkoły wyższej czy wykonywania pracy na rzecz firmy rodzinnej. Beneficjentem fundacji natomiast może być dowolna osoba fizyczna lub organizacja pozarządowa będąca organizacją pożytku publicznego (OPP), a nawet sam fundator.

Prawa i obowiązki beneficjenta są niezbywalne. Każdy z beneficjentów może podjąć decyzję o zrzeczeniu się swoich uprawnień, wymagać to będzie zachowania formy pisemnej z podpisem notarialnie poświad-

Ustawodawca przyjął dość atrakcyjne rozwiązania podatkowe dla fundacji rodzinnej. Jeżeli fundacja rodzinna będzie wykorzystywana do celów, do których została powołana, to w bezpieczny sposób może korzystać ze zwolnień podatkowych - nie narażając się na poniesienie jakichkolwiek sankcji podatkowych.

Korzystne rozwiązania podatkowe będą stanowiły motywację dla polskich przedsiębiorców to powoływania fundacji rodzinnych w Polsce. Z instytucji zagranicznej fundacji rodzinnej korzystają już od wielu lat największe przedsiębiorstwa na świecie m.in. w Liechtensteinie, w Niemczech, na Malcie czy na Cyprze – przyszedł czas na polską alternatywę fundacji rodzinnej.

Sukcesja biznesu w firmach rodzinnych stanowi trudne wyzwanie dla przedsiębiorców w Polsce. Zabezpieczenie interesów majątkowych członków rodziny, w tym także w ramach przyszłych pokoleń oraz zapewnienie dalszego niezakłóconego funkcjonowania firmy rodzinnej stanowią główne powody powoływania fundacji rodzinnej.

czonym. Taka decyzja będzie jednoznaczna ze zrzeczeniem się statutu beneficjenta. Prawa beneficjentów wynikają z przepisów ustawy, a także z treści statutu. Beneficjent ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności fundacji, do wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej, do żądania wyjaśnień od zarządu, a także do uczestniczenia w zgromadzeniu beneficjentów, jeżeli będzie wynikało to ze statutu.

Beneficjenci to podmioty, które otrzymują od fundacji określone korzyści, składniki majątkowe – pieniądze, rzeczy lub prawa – albo na własność, albo do korzystania.

Organami fundacji rodzinnej są:

- zarząd;
 - rada nadzorcza;
 - zgromadzenie beneficjentów.
- Fundacja rodzinna działa przez swoje organy. Przepisy obowiązują-

cej ustawy nie zabraniają, aby fundator był członkiem zarządu bądź również beneficjentem fundacji rodzinnej. Sama obsada organów fundacji, długość ich kadencji czy zadania konkretnego organu – powinny zostać uregulowane w statucie. Ustanowienie rady nadzorczej w fundacji rodzinnej jest obowiązkowe jedynie w przypadku, gdy liczba beneficjentów przekracza 25 osób. Członek zarządu, członek rady nadzorczej, a także likwidator odpowiadają wobec fundacji rodzinnej za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami statutu.

Czy każdy będzie miał dostęp do informacji znajdujących się w rejestrze fundacji rodzinnych?

Rejestr fundacji rodzinnych prowadzony jest przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim. Jest to jedyny rejestr fundacji rodzinnych prowadzony w Polsce. Rejestr fundacji rodzinnych wzorowany jest na Krajowym Rejestrze Sądowym. Zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy – każdy na prawo otrzymać poświadczone odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje z rejestru fundacji rodzinnych. Inaczej jednak wygląda kwestia dostępu do samym akt rejestrowych fundacji rodzinnej, w których znajdują się poufne dane dotyczące działalności fundacji. Akta rejestrowe może przeglądać fundator, członek organu fundacji rodzinnej, beneficjent oraz osoba mają interes prawny jedynie w obecności pracownika sądu rejestrowego.

Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców Prawnych sp.k. to zespół doradców prawnych posiadających wieloletnie doświadczenie na rynku usług prawnych. Kancelaria skupia swoją działalność w obszarze przedsiębiorczości prywatnej, w tym rodzinnej. Prawnicy doradzają w procesach sukcesyjnych i planowania sukcesyjnego jak również w procesach inwestycyjnych, przekształceń, połączeń czy przejęć. Specjalizują się w zakresie prawa spółek, prawa papierów wartościowych i rynku kapitałowego, prawa bankowego i finansowego, prawa nieruchomości oraz prawa własności intelektualnej. Dostarczają kompleksowe rozwiązania prawne dla przedsiębiorców zarówno z kapitałem polskim, jak i zagranicznym.